

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Br. Dokumenta: 23.7b.1-2017-08

IZVEŠTAJ REVIZIJE

**O GODIŠNJIM FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA JAVNOG
PREDUZEĆA KOSOVSkih ŽELEZNICA TRAINKOS D.D**

ZA GODINU ZAVRŠNO SA 31 DECEMBROM 2017

Priština, Juni 2018

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosova je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, koja prema Ustavu i zakonima zemlje uživa funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost. Nacionalna Kancelarija Revizije obavlja revizije regularnosti i performanse i za svoj rad odgovara Skupštini Kosova.

Naša misija je da preko kvalitetnih revizija jačamo polaganje odgovornosti u javnoj upravi zarad korišćenje nacionalnih resursa na jedan efektivan, efikasan i ekonomičan način.

Mi obavljammo revizije u skladu sa međunarodno priznatim standardima revizije na javnom sektoru kao i sa najboljim evropskim praksama.

Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije na direktan način promovišu polaganje odgovornosti javnih institucija pošto oni pružaju održivu osnovu za zahtevanje odgovornosti od strane menadžera svake budžetske organizacije. Tako mi povećavamo poverenje u trošenju javnih fondova i odigravamo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih platiša i ostalih interesnih strana u povećanju javne odgovornosti.

Generalni Revizor je odlučio o mišljenju revizije o Godišnjim Finansijskim Izveštajima - Javnog Preduzeća Kosovskih Železnica Trainkos d.d u konsultaciji sa Pomoćnikom Generalnog Revizora *Vlora Spanca* koja je nadgledala reviziju.

Izveštaj rezultat revizije izvršene od strane *Vode Tima - Ganimete Dalloshi članice Valmira Jonuzi* i pod upravljanjem Rukovodioca Departmana Revizije *Enver Boqolli*.

TABELA SADRŽAJA

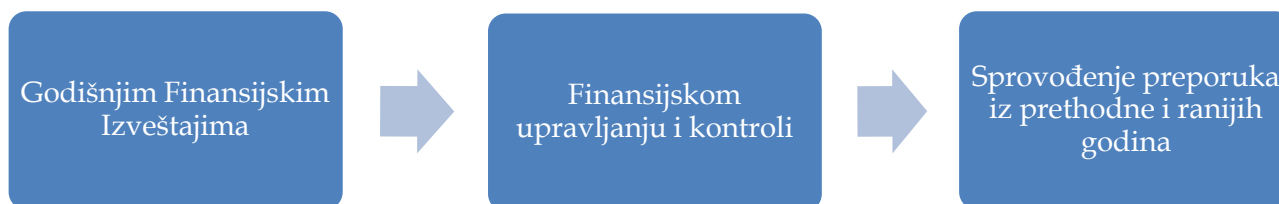
Opšti sažetak	4
1 Delokrug i metodologija revizije	6
2 Godišnji finansijski izveštaji i ostale obaveze za spoljno izveštavanje	7
3 Finansijsko upravljanje i kontrola	12
4 Napredak u sprovođenju preporuka	22
5 Upravljanje.....	23
Dodatak I: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR	26
Dodatak II: Napredak u sprovođenju preporuka iz prethodne i ranijih godina	29
Dodatak III: Komentari BO o nalazima u revizorskom izveštaju.....	35

Opšti sažetak

Uvod

Ovaj izveštaj rezimira glavna pitanja koja proističu sa revizije Godišnjih finansijskih izveštaja Javnog Preduzeća Železnica Kosova – Trainkos D.d. za 2017 godinu, koja određuje Mišljenje koje je dato od strane Generalnog Revizora. Pregled finansijskih izveštaja za 2017 godinu je izvršen u skladu sa Međunarodnim standardima revizije Vrhovnih Institucija Revizije (MSVIR). Naš pristup je uključio testiranja i procedure koje su bile potrebne da dođemo do mišljenja u vezi sa finansijskim izveštajima. Preduzeti pristup revizije je predstavljen u Spoljnom Planu Revizije, od datuma 13/10/2017.

Naša revizija se fokusira na:

Radnje koje su preduzete od strane Nacionalne Kancelarije Revizije za izvršenje revizije za 2017 godinu, određene su u zavisnosti kvaliteta unutrašnje kontrole sprovedene od strane menadžmenta Trainkos-a.

Nacionalna Kancelarija Revizije ocenjuje visoki menadžment i osoblje Trainkos-a za saradnju tokom procesa revizije.

Mišljenje Generalnog Revizora

Protivno mišljenje

Godišnji Finansijski Izveštaji za 2017 godinu, ne predstavljaju istinit i pravilan prikaz, u svim materijalnim aspektima.

Za opširnije vidite Odeljak 2.1 ovog Izveštaja.

Dodatak I, objašnjava različite vrste mišljenja koja se primenjuju od strane Nacionalne Kancelarije Revizije.

Glavni zaključci i preporuke

Odgovor menadžmenta u reviziji 2017

Predsedavajući odbora se nije složio sa svim nalazima i preporukama revizije. Komentare Predsedavajućeg Odbora o pitanjima za koje se nismo složili, detaljno su date u Dodatak III.

1 Delokrug i metodologija revizije

Uvod

Nacionalna Kancelarija Revizije (NKR) je odgovorna za obavljanje revizije regularnosti koje uključuje pregled i procenu finansijskih izveštaja i ostalih finansijskih podataka, kao i davanje mišljenja :

- Da li finansijski izveštaji daju pravilan i istinit prikaz finansijskih računa i pitanja za period revizije;
- Da li su finansijski podaci, sistemi i transakcije u skladu sa važećim zakonima i pravilnicima:
- O usaglašenosti funkcija unutrašnje kontrole i unutrašnje revizije; i
- O svim pitanjima koje proističu iz ili se tiču revizije.

Preduzeti rad revizije zasnovan je na proceni rizika za reviziju Trainkos-a. Analizirali smo aktivnosti Trainkos-a o tome do koje se mere možemo osloniti na menadžerskim kontrolama kako bi odredili nivo detaljnih testova, koji su potrebni za obezbeđivanje dokaza koji potkrepljuju mišljenje GR-a.

Odeljci u nastavku pružaju detaljniji sažetak nalaza naše revizije sa posebnim naglaskom na zapažanja i preporuke u svakoj oblasti pregleda. Odgovori Menadžmenta prema našim nalazima se mogu naći u Dodatku III.

Naši postupci su uključili pregled unutrašnjih kontrola, sistema računovodstva, nadovezane supstancijalne testove kao i nadovezani aranžmani upravljanja do one mere koje mi smatramo potrebnim za efektivno obavljanje revizije. Nalazi revizije se ne trebaju smatrati kao sveobuhvatno odslkavanje svih slabosti koje mogu postojati, ili svih poboljšanja koje se mogu izvršiti na sistemima i postupcima koji su delovali.

---

2 Godišnji finansijski izveštaji i ostale obaveze za spoljno izveštavanje

Uvod

Naš pregled Godišnjih Finansijskih Izveštaja (GFI-a) uzima u obzir usaglašenost sa okvirom izveštavanja kao i kvalitet i tačnost informacija koje su predstavljene u GFI-a. GFI se trebaju pripremiti i potpisati od Glavnog Finansijskog Službenika Trezora (GFST) i Izvršnog Šefa (IŠ) i dostave na usvajanje Odboru Direktora (OD).

Usvajanje GFI uključuje izvestan broj tvrdnji u vezi usaglašenosti sa okvirom izveštavanja i kvalitetom informacija u okviru GFI-a. Ove tvrdnje imaju za cilj da pruže akcionarima i široj javnosti sigurnost u svim relevantnim informacijama radi osiguranja da se može preduzeti postupak revizije.

2.1 Mišljenje Revizije

Protivno mišljenje

Revidirali smo finansijske izveštaje Trainkos-a za godinu završno sa 31 Decembrom 2017, koji uključuju bilans stanja, izveštaj prihoda, izveštaj novčanog toka, izveštaj promena u ekvitetu i izveštaj prijema i objašnjavajuće beleške.

Prema našem mišljenju, usled efekata koji su navedeni u stavu o Osnovi za Protivno Mišljenje, Godišnji Finansijski Izveštaji ne predstavljaju pravilan i istinit prikaz u svim materijalnim aspektima, Trainkos-a završno sa 31 decembra 2017 godine u skladu sa Međunarodnim Standardima Računovodstva (MSR) Međunarodne Standarde Finansijskog Izveštavanja (MSFR) i Kosovskih Zakona. Finansijski izveštaji su pripremljeni na osnovu akruelnog načela računovodstva, Zakonom br. 03/L-48 o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornostima (sa izmenama i dopunama) i Zakona br. 04/ L-087 za Javna Preduzeća (sa izmenama i dopunama).

Osnova za protivno mišljenje

1. Dugovi bez potraživanja su dugovi koje su klijenti dugovali biznisima i o kojima se odlučilo da se nikad ne plate. Oni se brišu iz knjige kao troškovi i prosleđuju se u izveštaj prihoda. Računi Potraživanja tokom 2017 godine su smanjeni za 523,232€ koji su bili stari dugovi i ne prikupljeni koje je preduzeće proglasilo kao loš dug. Dakle, slučaj registrovanja u računovodstvu ovi dugovi nisu registrovani kao trošak u izveštaju prihoda, ali je smanjen rezervni kapital za ovaj iznos.
2. Sledeće investicije predstavljene u bilansu stanja su iznosile 247,164 €, od čega samo 100,568 € ispunjava kriterijume priznavanja kao sledeća ulaganja. Dok je preostali iznos od 146,600 € završena ulaganja koja bi trebala biti registrovana kao nekontrolisana sredstva.

3. Preduzeće nije obavilo ponovnu procenu ne obrtne imovine iako od MSR 16 se zahteva da se jednom u 3 do 5 godina obavi njihova ponovna procena. To zbog finansijskih poteškoća.
4. Na kraju godine preduzeće je izvršilo brojanje zaliha i pripremlilo izveštaj o broju zaliha koji nije bio u skladu sa računovodstvenom evidencijom. U cilju ispravke ovih razlika preduzeće je izbrisalo iz svog registra zalihe koje realnu ne postoje, ali ove ispravke su obavljene zaduživanjem kapitala u iznosu od 96,732 €.
5. Rezervni kapital na kraju 2016 godine imao je saldo od 5,003,218 €, ali je 2017 godine preduzeće izvršilo određena prilagođavanja nekim finansijskih stavki 2016 godine i zatvaranju tekućeg računa koji je kao protiv račun koristio rezerve i povodom ovoga, saldo na kraju 2016 godine iznosio je 5,330,438 €. Takođe, tokom 2017 godine ova stavka je imala promene zbog evidentiranja loših dugova na ovom računu, kao i regulisanje nekih drugih registracija.
6. Godišnji dobit ne predstavlja tačan finansijski rezultat preduzeća što je posledica ne registrovanja troškova loših dugova u izveštaj prihoda u vrednosti od 523,232€.
7. Prema MRS 7, entitet predstavlja finansijski tok iz svojih monetarnih sredstava od korištenih (operativnih), investicionih i finansijskih aktivnosti na najprikladniji način za svoje poslovanje. Trainkos je investicionim aktivnostima predstavio iznos od 964,095 €, koje je MER primila za kapitalne investicije i trebalo bi da budu kategorizirane u finansijske aktivnosti. Takođe, plaćanja za operativne aktivnosti u vrednosti od 80,564 € prikazana su kao plaćanje za investicione aktivnosti.
8. Prema MRS 20, grantovi primljeni za amortizujuću imovinu priznaju se kao prihod kroz periode u kojima se naplaćuje amortizacija za ta sredstva. Trainkos u izveštaju prihoda kod grantova osim prihoda od grantova koji su rezultat amortizacije sredstava koja se finansiraju iz donacija, priznao je prihode od subvencija koji su primljeni od strane MER za operativne troškove u iznosu od 72,622 € .
9. Objašnjavajuće beleške ne daju potpune i tačne objašnjive informacije, za neke od predstavljenih stavki u finansijskim izveštajima, detaljnije videti podnaslov 3.6.

Izvršili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim Standardima Revizije Vrhovnih Institucija Revizije (MSVIR). Prema ovim standardima naše odgovornosti su opisane ispod kod dela 'Odgovornosti Revizora za Reviziju Finansijskih Izveštaja'. Prema etičkim zahtevima koji su relevantni za našu reviziju godišnjih finansijskih izveštaja Budžetskih Organizacija na Kosovu. NKR- je nezavisna od Trainkos-a i ostale etičke odgovornosti su ispunjene u skladu sa ovim zahtevima. Verujemo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući za obezbeđivanje osnove za naše protivno mišljenje.

Odgovornost Menadžmenta i osoba koje su odgovorne za Upravljanje i GFI

Presedavajući Odbora Trainkos-a je odgovoran za pripremu i tačno predstavljanje Finansijskih Izveštaja na osnovu akruelnog načela prema Međunarodnim Standardima Računovodstva (MSR) Međunarodnog Standarda Finansijskog Izveštavanja (SNRF) kao i odgovorni za unutrašnje kontrole koje menadžment određuje kao neophodno da omogući pripremu finansijskih izveštaja bez materijalno pogrešnih prikazivanja koje su uzrokovane bilo usred prevare bilo usred greške. To uključuje primenu Zakona br. 03/L-048 o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornostima (sa izmenama i dopunama) i zakona br. 04/L-087 za Javna Preduzeća (sa izmenama i dopunama).

Predsedavajući Odbora je odgovoran za obezbeđivanje praćenje procesa finansijskog izveštavanja Trainkosa-a.

Odgovornost Generalnog Revizora za reviziju GFI

Naša je odgovornost da na osnovu naše revizije izrazimo mišljenje o GFI. Revizija je izvršena u skladu sa MSVIR. Ovi standardi zahtevaju da se pridržavamo etičkih zahteva i da planiramo i izvršimo reviziju kako bismo stekli razumnu sigurnost o tome da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno pogrešna prikazivanja. Naši ciljevi su da dobijemo razumnu sigurnost ako godišnji finansijski izveštaji u potpunosti ne sadrže pogrešna materijalna prikazivanja bilo od prevare ili greške, razumna je na višem nivou sigurnosti, međutim ne garantuje da će revizija koja se vrši u skladu sa MSVIR uvek identifikovati materijalno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešna prikazivanja se mogu pojaviti usled prevare ili greške i smatraju se materijalnim ukoliko, pojedinačno ili u grupi mogu da utiču na odluke koje se donose na osnovu ovih GFI-a.

Revizija uključuje obavljanje postupaka radi dobijanja dokaza u vezi sa finansijskim informacijama i obelodanjivanjima u GFI. Izabrani postupci zavise od procene revizora, uključujući i procenu rizika od materijalno pogrešnih prikazivanja u GFI bilo da se ona pojavljuju usled prevare ili greške. Tokom procene rizika, revizor uzima u obzir unutrašnje kontrole koje su relevantne za sastavljanje finansijskih izveštaja od strane entiteta, kako bi dizajnirao revizorske postupke koje su odgovarajući za okolnosti entiteta, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efektivnosti unutrašnjih kontrola entiteta.

Revizija uključuje i procenu prikladnosti korišćenih računovodstvenih politika, opravdanost računovodstvenih procena izvršenih od strane menadžmenta, kao i procenu prezentacije finansijskih izveštaja.

2.2 Usklađenost sa zahtevima za GFI i ostalim zahtevima za izveštavanje

Zahteva se da Javnim Preduzeće izveštava u skladu sa određenim okvirom izveštavanja i sa ostalim zahtevima za izveštavanje. Mi smo uzeli u obzir:

- Zahtevi Zakona br. 03/L-048 za Upravljanje Javnim Finansijama i Odgovornostima (sa izmenama i dopunama);
- Zahtevi Zakona br. 02/L-123 za Trgovačka Društva;
- Zahtevi Zakona br. 04/L-087 za Javna Preduzeća (sa izmenama i dopunama);
- Zahtevi Zakona br. 04/L-014 za Računovodstvo, Finansijsko Izveštavanje i Reviziju;
- Zahteve Zakona za Javnu Nabavku (sa izmenama i dopunama);
- Zahteve Pravila br. 2/2013/MF za Strukturu i Sadržaj Godišnjih Finansijskih Izveštaja; i
- Zahteve ZUJFO br. 03/L-048 (sa izmenama i dopunama);
- Od JP-a se takođe zahteva da se pripreme sledeći izveštaji:
  - Statut JP-a;
  - Poslovni Plan;
  - Tromesečni izveštaji;
  - Godišnji izveštaji;
  - Izveštaj merenja zadovoljstva Korisnika; i
  - Blagovremeni nacrt plana i završni plan nabavke.

U GFI od dana 07/05/2018 bile su potrebne neke finansijske ispravke u bilansu stanja, izveštaju prihoda, izveštaju promena u ekvitetu, izveštaj novčanog toka i objašnjavajuće beleške koje su bile materijalno pogrešno propraćene. Nakon naših sugestija za preduzimanje potrebnih radnji, Trainkos je obavio neke ispravke, ali nije postigao da u potpunosti umanji greške. Kao posledicu ovoga identifikovali smo nalaze koje smo predstavili kod osnove za mišljenje.

Imajući u vidu gore navedeno, GFI pripremljeni od IŠ i GFST u slučaju predaje u OD-a, ne mogu se smatrati tačnim.

U kontekstu ostalih zahteva za spoljno izveštavanje, nemamo pitanja da naglasimo.

2.3 Preporuke u vezi sa Godišnjim Finansijskim Izveštajima

Preporuka 1 Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da je izvršena analiza za utvrđivanje razloga koji su uticali kod davanja Protivnog Mišljenja. Trebaju se preduzeti radnje za adresiranje uzroka na sistematski i pragmatičan način kako bi se prevazišle greške u godišnjim finansijskim izveštajima da se obezbedi njihov pravilan i tačan pregled.

Takođe, Predsedavajući Odbora obezbedi da su postavljeni efektivni procesi da bi se potvrdilo da plan izrade GFI-a za 2018 godinu obraća sva pitanja koja se tiču usklađenosti. To takođe treba da uključujući pregled nacrtu GFI od strane menadžmenta, sa posebnim fokusom na oblasti sa visokim rizikom i/ili oblastima gde su u prethodnim godinama identifikovane greške. Potpisivanje izveštaja od IŠ i GFST, se ne treba potpisati osim ako su prema nacrtu GFI sprovedene sve potrebne kontrole pre predaje istih OD-a.

3 Finansijsko upravljanje i kontrola

Uvod

Naš rad u vezi sa Finansijski Upravljanjem i Kontrolom (FUK), odražava detaljni rad koji je preduzet o sistemima prihoda i troškova u Trainkosu. Posebno je u fokusu revizije bilo i upravljanje prihodima, troškovima, imovinom, obavezama i računima potraživanja.

Zaključak o Finansijskom Upravljanju i Kontroli

U kontekstu finansijskih sistema, kontrole nad prihodima su uglavnom snažne i primenjuju se na efektivan način. Međutim, u mnogim poljima tokom izrade finansijskih izveštaja se primećuju vidljive slabosti kao: ne tačno predstavljanje ne obrtne imovine, zaliha, datih avansa, plativih računa i obaveza za poreze i doprinose.

Angažovanje zaposlenih za radna mesta i specifične dužnosti za redovne radne pozicije i bez razvoja bilo kakvog konkurentnog procesa, i testiranja kandidata koji nisu u skladu sa zakonskim zahtevima, su pokazatelji da unutrašnje kontrole u upravljanju ljudskim resursima treba poboljšati.

3.1 Poslovni plan (prihodi i troškovi)

Razmotrili smo izvore budžetskih fondova, potrošnju fondova kao i prikupljene prihode prema ekonomskim kategorijama. To je istaknuto u donjim tabelama:

Tabela 1. Tabela prihoda i troškova prema godišnjem planu za 2017 godinu (u €)

Opis	Početni plan	Završni plan	2017 Izvršenje	2016 Izvršenje
Prihodi od transporta robe	1,266,000	1,030,000	842,835	589,146
Prihodi od transporta putnika	211,135	185,676	125,387	188,906
Prihodi od subvencija MER-a	500,000	500,000	744,814	500,000
Prihodi od subvencija MI -a	1,967,292	1,967,293	1,151,613	759,766
Ostali prihodi	125,000	140,000	385,839 ¹	173,670
Prihodi od grantova za kapitalne investicije od MER-a	1,000,000	1,000,000	891,480	939,804
Ukupni	5,069,427	4,822,969	4,141,968	3,151,292
Troškovi za plate	1,873,500	1,781,000	1,674,841	1,769,155
Roba i usluge (uključujući i komunalija)	380,800	332,300	272,946	245,393
Cena usluga	1,675,010	1,645,500	1,151,853	1,338,142
Ukupni troškovi	3,929,310	3,758,800	3,099,640	3,352,690

Objašnjenja o promenama u planiranju prihoda i troškova datih kao u nastavku:

- Početno planiranje prihoda od prodaje / usluga i subvencija značajno je veći od konačnog plana. Međutim, krajem godine kompanija je uspela ostvariti 86% planiranog iznosa. Prekoračenje planiranog iznosa vidi se u prihodu za grantove MER-a, pri čemu je planirani iznos prešao za 49%. To je zato što je MER-a, pored planiranog iznosa u ugovoru o subvencijama na kraju godine, takođe preneo 244,814 € za pokrivanje nekih troškova koji proizilaze iz sudskog konteksta nasleđenog od bivših Železnica UNMIK-a. Takođe, kao rezultat transfera od 268,526 € iz MER-a za pokrivanje određenih troškova, planirani iznos u ostalim prihodima prešao je za 176%. Međutim, niži nivo realizacije u odnosu na planiranje zabeležen je u prihodima od subvencija Ministarstva za infrastrukturu gde je plan ispunjen samo 59%, dok prihodi od prevoza putnika ostvareni su samo 68%.
- Što se tiče troškova, kompanija je bila opreznija u odnosu na prethodnu godinu. Rashodi ostvareni ove godine u odnosu na planiranje bili su 82%. Najveći troškovi su ostvareni kod plata, što je činilo 54% ukupnih rashoda. Njihova realizacija u odnosu na planiranje bila je 94%.

¹ Ostali prihodi predstavljaju: prihode od ostalih usluga 26,368€, prihode od prodaje nafte za Infrakos 45,217€, prihodi od oštećenih vagona i drugo 45,727€ i prihodi od subvencija od MER 268,526€

Što se tiče troškova usluge, oko 37% rashoda se dogodilo za ovu kategoriju. Međutim, u odnosu na prethodnu godinu, ova kategorija ima uštedu u budžetu od 14%.

Preporuka

Nemamo preporuka u ovoj oblasti.

3.2 Bilans stanja² (Izveštaj finansijske pozicije)

Revidirali smo Bilans stanja, testirali smo stanja na računima, kao i transakcije ostvarene tokom godine u okviru ovih računa. Pored ispitivanja računovodstvenog stanja računa, obratili smo se i aspektima usaglašavanja sa zakonima i propisima, te pružili smo i sledeće preporuke.

Tabela 2. Bilans stanja Trainkos-a dana 31 decembra 2017

(u €)

Opis	Godina 2017	Godina 2016	Obaveze u Ekvitetu	Godina 2017	Godina 2016
Zemljište, objekti, uređaj i mašine	6,108,772	5,794,005	Osnovni kapital	25,000	25,000
Investicije u nastavku	247,165	698,539	Rezervni kapital	4,738,813	5,162,474
Zalihe	455,752	534,198	Preneti Profit/Gubitak	(1,102,387)	398,245
Računi potraživanja	1,329,087	1,515,446	Godišnji Profit/Gubitak	113,861	(1,500,632)
Predplata PDV-a	382,841	294,038	Dugoročne obaveze	3,933,999	3,965,552
Ostali računi potraživanja (dati avansi)	23,489	23,489	Plativi računi	1,291,295	829,271
Novac u banci i blagajni	695,291	51,047	Obaveze prema zaposlenima	3,953	1,721
			Obaveze za poreze i doprinose	225,212	29,131
			Obaveze poreza na dobit	12,651	
Ukupno:	9,242,397	8,910,762		9,242,397	8,910,762

² Termin MSR –a Bilans stanja promenjen je i označen kao "Izjava o finansijskoj poziciji", ali dok preduzeće ne nazove Bilans stanja, mi smo pomenuli da je to ime u skladu sa nazivom GFI-a koji mi Revidiramo

---

Pitanje 2- Ne tačno predstavljanje ne obrtne imovine

- Nalaz** Računovodstvena evidencija treba da bude pouzdan izvor u izradi finansijskih izveštaja. Međutim, uočili smo neslaganja između njih za sledeće stavke: objekti, oprema i mašine prikazani u bilansu stanja su bili potcenjeni za 8,074 € (postrojenja, oprema) i 7,699 € (objekti, uređaji). Ova podcenjena vrednost potiče kako bi se balansirao bilans stanja
- Rizik** Ne podudaranje između dokaza u računovodstvu i iznosa podataka prikazanih u izjavi osim ako oni ne predstavljaju njihovu tačnost, povećavaju rizik od zloupotrebe ne obrtne imovine.
- Preporuka 2** Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da se izradi tačan spisak ne obrtne imovine i da se preduzmu neophodne mere za korigovanje finansijskih izveštaja i da se obezbedi da, pri izradi nacрта, izvor predstavlja računovodstveni dokaz.

Pitanje 3 - Ne izjednačavanja fizičkog stanja zaliha sa računovodstvenim evidencijama

- Nalaz** Na kraju godine, preduzeće je izvršilo brojanje zaliha i pripremiło izveštaj o zalihama. Međutim, ovaj izveštaj o zalihama nije u skladu sa računovodstvenim dokazima, iako je preduzeće preduzelo neophodne radnje za stvarno usaglašavanje zaliha zapisivanjem sa računovodstvenim dokumentima. Ovo ne podudaranje je precenjeno za iznos od 1,972 €. Zbog toga je došlo do neefikasnih kontrola u usklađivanju računovodstvenih evidencija sa faktičkim zalihama akcija.
- Rizik** Menadžment preduzeća nema tačan izveštaj statusa zaliha i kao posledica može obaviti nepotrebne isporuke ili neće biti u mogućnosti da izvrši potrebne nabavke zbog nepotpunih računovodstvenih informacija. Štaviše, to povećava rizik od izbegavanja i zloupotrebe zaliha.
- Preporuka 3** Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da se evidencija zaliha uskladi sa računovodstvenim dokumentima sa njihovim stvarnim stanjem stvari i da se obezbedi da se uvedu kontrole za praćenje stanja zaliha i da se redovno izveštavaju kod menadžmenta.

Pitanje 4 – Ne tačno predstavljanje ostalih računa potraživanja (dati avansi)

- Nalaz** Preduzeće u GFI-u prikazalo je druga potraživanja (dati avansi) u iznosu od 23,489€, dok su u računovodstvenim beleškama vrednost ovog računa iznosila 26,893€. Štaviše, ovaj iznos avansa sadrži i podatke iz 2014 godine, za koje usluge/snabdevanje još nisu primljene u zamenu za ovu vrednost. Ne dovoljna pažnja slučaju snabdevanja / usluga i nedostatka funkcija unutrašnjih kontrola učinilo je da se ovi avansi ne koriste od 2014 godine.
- Rizik** Potpisivanje finansijskih stavki utiče na pogrešno predstavljanje finansijskih izveštaja. Nedostatak pružanja dugoročnih usluga/potrošnog materijala povećava rizik da preduzeće ne može ostvariti svoja prava zbog zastarelosti duga.
- Preporuka 4** Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da finansijski izveštaji predstavljaju tačnu finansijsku vrednost pri izradi GFI-a. Takođe, kako bi se osiguralo da se u što optimalnijem roku za plaćen iznos kao avans realizuju usluge/zalihe u zamenu za ovaj iznos.

Pitanje 5 – Ne tačno predstavljanje plativih računa

- Nalaz** Obaveze prikazane u bilansu stanja ne predstavljaju tačan bilans obaveza prema dobavljačima. U poređenju sa računovodstvenim evidencijama, oni su potcenjeni za 26,893€. Pored toga, u dva pisma potvrđivanja dobijena od dobavljača, evidentirana su odstupanja sa računovodstvenim unosima. Iz potvrde dopisa dobijenog od dobavljača, vrednost potvrđenog duga je 425€, dok je u računovodstvenim beleškama, vrednost obaveze prema ovom dobavljaču bila 644€. Dok je u drugom slučaju dobavljač potvrdio dug u iznosu od 6,715€, dok je u računovodstvenim unosima ta vrednost 6,090€. Pored toga, dug od 3,171€ nije korigovan iz prethodne godine i nastavlja da se pojavljuje u računovodstvenoj evidenciji. Netačnosti povezane sa plativim računima su rezultat neusklađenosti računovodstvenih evidencija sa dobavljačima.
- Rizik** Ne održavanje tačnih beleški za račune potraživanja povećava rizik većeg plaćanja za dobavljače ili čak stvaranja sudskih sporova.
- Preporuka 5** Predsedavajući odbora treba da obezbedi da se na redovnom mesečnom nivou verifikuje kompletnost i tačnost liste obaveza prema dobavljačima i da odgovarajući službenici izveštavaju kod menadžmenta.

Pitanje 6 – Ne tačno predstavljanje obaveza za poreze i doprinose

Nalaz Poreske obaveze na izvor i doprinosi predstavljen u bilansu stanja pokazuju povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Vrednost ovih obaveza iznosila je 225,212€. Međutim, predstavljeni iznos ne odražava stvarnu situaciju ovih obaveza. Do ovoga je došlo, po izveštaju Poreske Administracije Kosova (PAK) o stanju dugova poreskih obveznika, iznos poreskih i obaveza doprinosa bio je 7,113€ manji od iznosa prikazanog u bilansu stanja. Ovo je rezultat ne harmonizacije računovodstvenih zapisa sa upisima PAK-a.

Preduzeće nije bilo predmet kontrole PAK-a od njegovog osnivanja.

Rizik Ne uspešno prezentiranje obaveza stvara ne preciznosti u bilansu stanja. Isto tako, nedostatak tačnih dokaza o ovim obavezama rizikuje preduzeće da plati više od iznosa obaveze.

Preporuka 6 Predsedavajući Odbora treba preduzeti neophodne korake kako bi se osiguralo da su računovodstvene evidencije u skladu sa stanjem dugova u PAK-u i da se obaveze plaćaju prema predviđenim rokovima. Istovremeno, treba da obezbedi tačno predstavljanje finansijskih stavki.

3.3 Izveštaj prihoda i troškova

Trainkos i sledećem izveštaju je predstavio sve vrste prihoda koje je ostvario tokom godine, troškove, kao i finansijski rezultat.

Tabela 3. Izveštaj prihoda i troškova dana 31 decembra 2017**(u €)**

Opis	Godina 2017	Godina 2016
Prihodi od prodaje/usluga	2,953,314	2,157,031
Ostali prihodi	224,552	11,179
Prihodi od grantova	991,591	990,579
Ukupni prihodi	4,169,457	3,158,788
Cena usluga	1,151,853	1,238,149
Troškovi za plate	1,674,841	1,761,366
Troškovi obezvređivanja	943,305	997,101
Operativni i administrativni troškovi	272,946	431,108
Ostali vanredni izdaci	-	231,696
Ukupni troškovi	4,042,945	4,659,420
Dobit/Gubitak pre oporezivanja	126,512	(1,500,631)
Porez na dobit	12,651	-
Čist dobit/gubitak	113,861	(1,500,631)

Naši revizorski pregledi u vezi sa bilansom prihoda i troškova rezultirali su sledećim nalazima:

Pitanje 7 – Priznavanje prihoda ne u skladu sa akruelnim načelom

- Nalaz** Prema akruelnom principu računovodstva, transakcije i ekonomski događaji se priznaju u momentu kada se dese, a ne kada se novac primi ili daje. U prihodima od prevoza putnika, u dva slučaja u iznosu od 4,364€, prihodi ostvareni za uslugu pruženu u prethodnoj godini priznati su kao prihodi iz ove godine. Ovo se desilo zbog ne objavljivanja fiskalnih kupona i izveštaja o prodaji.
- Rizik** Nedostatak priznavanja ekonomskih događaja i transakcija kada do njih dođe povećava rizik da će prihodi u određenoj godini biti potcenjeni / precenjeni.
- Preporuka 7** Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da se izveštaji o prodaji podnose na vreme i da se priznavanje prihoda i izveštavanje za odgovarajući period vrši u trenutku nastanka, a ne kada se prihvati novac.

Pitanje 8 – Precenjivanje troškova gubitka nafte

- Nalaz** Zahtev za MRS 1 je da se svi prihodi i rashodi priznati tokom perioda uključuju u profit ili gubitak, osim ako Standard ili tumačenje ne zahtevaju drugačije. Preduzeće je u bilansu uspeha predstavilo troškove gubitaka nafte u iznosu od 12,434€, od čega 4,291€ pripada periodu 2016. Ovo je nastalo zbog ne korigovana računovodstvene evidencije u relevantnom periodu.
- Rizik** Predstavljanje troškova gubitaka nafte pre oporezivanja dovodi do precenjivanja troškova i potcenjivanja finansijskog rezultata
- Preporuka 8** Predsednik Odbora treba da obezbedi neophodna prilagođavanja i da se troškovi priznaju u trenutku kada se događaju, odnosno u periodu kada su nastali.

Pitanje 9 – Nedostaci u upravljanju ljudskim resursima**Nalaz**

Tokom revizije ove kategorije evidentirane su sledeći nedostaci:

- Na osnovu Zakona o radu, svaki poslodavac u javnom sektoru je obavezan da objavi javni konkurs kad god prima radnike i uspostavlja radni odnos. Do juna 2017, Trainkos primio četiri radnike za rad i specifične zadatke koji su pokrivali redovne radne pozicije i za koje nije razvio procedure zapošljavanja. Međutim, nakon prijema našeg izveštaja 2016 godine nije bilo takvih slučajeva.
- Administrativno uputstvo br. 14/2011 o radnim odnosima u procesu zapošljavanja propisano je da pismeni test treba da se sastoji od tri dela sa definisanim brojem bodova za svako od njih: udeo opšteg znanja, deo pitanja opštih veština i ličnost, kao i pitanje vezano za mesto rada. Primetili smo da je u tri procesa zapošljavanja testiranje kandidata izrađeno samo sa pitanjima vezanim za posao. Ovo je posledica neefikasnih unutrašnjih kontrola i neadekvatnog nadzora uprave komisije za zapošljavanje.

Rizik

Slabosti u procesu zapošljavanja osoblja tačnije testiranje kandidata samo sa pitanjima vezanim za posao i angažovanje zaposlenih za određene i specifične poslove i na redovnim radnim pozicijama bez razvoja bilo kakvog konkurentnog procesa, osim ako je u suprotnosti sa važećim propisima, povećava rizik od neadekvatne selekcije osoblja što može uticati na performanse organizacije uopšte.

Preporuka 9

Predsedavajući Odbora treba da pregleda identifikovane nedostatke i preduzme neophodne mere da se angažovanje zaposlenih za određene i specifične dužnosti i izrada testa vrši u skladu sa pravosnažnim zakonskim odredbama.

3.4 Izveštaj promena u ekvitetu

U Godišnjim Finansijskim Izveštajima preduzeća, kapital je predstavljen prema ovoj strukturi:

Tabela 4: Kapital Trainkos-a dana 31.12.2017

(u €)

Opis	31 decembar 2017	31 decembar 2016
KAPITAL	3,775,287	4,085,087
Osnovni kapitali	25,000	25,000
Rezervni kapital	4,738,813	5,162,474
Preneti Dobit/Gubitak	(1,102,387)	398,245
Trenutni Dobit/ Gubitak	113,861	(1,500,632)

Nedostaci u vezi sa predstavljanjem kapitala su predstavljeni kod osnove za mišljenje.

3.5 Izveštaj toka gotovog novca

Tabela 5: Primanja i troškovi gotovog novca

(u €)

Opis	31 decembar 2017	31 decembar 2016
Neto novac od operativnih aktivnosti	415,918	(2,807,979)
Prikupljanje novca od kupca	3,026,152	657,228
Prikupljanje novca od osiguranja za nadoknadu štete	6,831	
Ostala prikupljanja novca od operativnih aktivnosti	195,904	
Plaćanje novca za dobavljače	(1,314,864)	(1,505,426)
Plaćanje novca za zaposlene	(1,418,622)	(1,728,085)
Plaćanje novca za poreze	(64,706)	
Ostala plaćanja za operativne aktivnosti	(14,777)	(231,696)
Neto novac od investicionih aktivnosti	228,326	(998,969)
Ostala prikupljanja novca od investicionih aktivnosti	964,095	
Ostala plaćanja od investicionih aktivnosti	(735,770)	(998,869)
Neto novac od finansijskih aktivnosti		2,031,959
Ostala prikupljanja novca od finansijskih aktivnosti		2,031,959
Porast/smanjenje novca tokom godine	644,244	(1,774,989)
Novac i njegovi ekvivalenti na početku godine	51,047	1,826,036
Novac i njegovi ekvivalenti na kraju godine	695,291	51,047

Nedostaci u vezi predavljanja toka gotovog novca su predavljeni kod osnove za mišljenje.

3.6 Tretiranje objašnjavajućih beleški

Objašnjavajuće beleške, daju informacije na osnovu pripreme finansijskih izveštaja i računovodstvenih politika, zahtevanih od MSFI-a i pružaju dodatne informacije koje nisu predavljene u Bilansu stanja, Bilansu uspeha, Izveštaju o novčanom toku ili Izveštaju o promenama u ekvitetu, ali su važne za razumevanje svake od njih.

Pitanje 10 – Ne potpuno predavljanje objašnjavajućih beleški

Nalaz   Objasnjenja moraju biti predavljena sistematski sve dok je to moguće. Svaka stavka finansijskih izveštaja treba uputiti na relevantne informacije u napomenama.

Tokom analiziranja objašnjavajućih beleški identifikovane su sledeće slabosti:

- Nisu otkrivene informacije za sledeće investicije predavljene u bilansu stanja;
- Nisu otkrivene informacije stavke izveštaja novčanog toka;
- Nisu otkrivene informacije izveštaja o promenama u ekvitetu; i
- Objasnjenja za: ne obrtnu imovinu, akcije, avansi, poreske obaveze i obaveze doprinosa ne prikazuju tačne informacije.

Gore identifikovani nedostaci, su posledica toka neefikasnih kontrola u slučaju izrade GFI-a.

Rizik   Nepotpuna predavljanja i odstupanja od informacija objašnjavajućih beleški, utiču na kvalitet finansijskih izveštaja, nejasnoća predavljenih podataka kako bi ograničili korisnike finansijskih izveštaja da razumeju potpunu i istinitu situaciju finansijskih i poslovnih rezultata preduzeća.

Preporuka 10   Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da prilikom sastavljanja GFI –a objašnjavajuće beleške daju sve detaljne, potpune i tačne informacije u skladu sa zahtevima računovodstvenih standarda

---

4 Napredak u sprovođenju preporuka

Naš izveštaj revizije za GFI-a Trainkos -a za 2016 godinu, rezultirao je sa 19 glavnih preporuka. Trainkos je izradio Akcioni Plan za sprovođenje datih preporuka.

U poređenju sa prošlom godinom, u prethodnom izveštaju o reviziji pojavio se ozbiljniji pristup i veća angažovanost u adresiranju pitanja i preporuka proizašlih u prošlom izveštaju revizije, od kojih se oko 74% sprovodi ili je u procesu. Do kraja naše revizije, implementacija preporuka 2016 godine bila je sljedeća: sprovedeno je 7 (sedam) preporuka, 7 (sedam) su u procesu implementacije i 5 (pet) još nisu sprovedene.

Dok , od 2015 od šest datih preporuka od spoljnog revizora samo jedna od njih nije sprovedena. Za detaljniji opis preporuka i kako su one tretirane pogledajte Dodatak II.

Pitanje 11 - Sprovođenje preporuka iz prethodne godine i godine pre nje

Nalaz Uprkos napretku koji je pokazan u sprovođenju preporuka, većina ne adresiranih preporuka se odnosi na područja koja su uticala na mišljenje revizije, kao što su: računi potraživanja, rezervni kapital i objašnjavajuće beleške.

Rizik Ne sprovođenje preporuka, posebno onih koje su uticale na mišljenje revizije u prethodnoj godini, može dovesti do izmene mišljenja i u izveštaju revizije za narednu godinu. Iako ne sprovođenje drugih preporuka povećava rizik od daljeg prisustva istih nedostataka, koje mogu uticati na finansijsko upravljanje i na kontrolu.

Preporuka 11 Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da se akcioni plan za sprovođenje preporuka redovno prati i sprovodi se u skladu sa postavljenim rokovima. U fokus sa prioritetom trebaju biti preporuke koje imaju uticaj na javnost i utiču na najvažnije oblasti finansijskog upravljanja i kontrola.

5 Upravljanje

Uvod

Specifične oblasti naših revizija vezanih za upravljanje su unutrašnja revizija, proces odgovornost i upravljanje rizikom, dok su ostale komponente adresirane u poglavljima ili pod-poglavljima iznad.

Opšti zaključak o upravljanju

Trainkos generalno ima dobre kontrole u odnosu na svoje zakonske obaveze. U odnosu na prethodnu godinu, menadžment je značajno poboljšao dobro upravljanje. Cenimo napredak u izradi plana upravljanje rizicima i pregled poslovnog plana u skladu sa zakonskim zahtevima.

Međutim, kako bi se podržalo efikasno upravljanje preduzećem, potrebno je dodatno poboljšati niz procesa upravljanja kao: funkcionisanje jedinice unutrašnje revizije i jasnu podelu zadataka prema organizacionoj strukturi.

5.1 Sistem unutrašnje revizije

Unutrašnja revizija je nezavisna aktivnost koja osigurava objektivno osiguravanje i savetodavnu aktivnost, dizajniran da doda vrednosti i poboljša poslovanje preduzeća. Takođe, pomaže preduzeću da ispuni ciljeve, sistematski i disciplinovano u proceni i poboljšanju efektivnosti upravljanja rizicima, kontrola i procesa upravljanja.

Pitanje 12 – Ne funkcionisanje Jedinice za Unutrašnju Reviziju

Rizik Jedinica za unutrašnju reviziju (JUR) od marta 2017 bila bez službenika unutrašnje revizije, zbog njegove ostavke. Tokom 2017 godine, preduzeće je tri puta raspisalo konkurs za ispunjenje pozicije unutrašnjeg revizora. U prvom slučaju nije uspeo zbog nedostatka kvalifikovanih kandidata u skladu sa zahtevima konkursa. Zatim u drugim slučajevima nije uspeo da završi ovu poziciju zbog nepotpune revizorske komisije, koji je od 21 septembra 2017 godine (kada je Predsedavajući podneo ostavku) ostala sa samo dva člana. Međutim, čak i nakon završetka revizijske komisije, ova pozicija još nije ispunjena (do kraja revizije od 01.06.2018 godine).

Rizik Ne funkcionisanje JUR-a povećava rizik da zbog složenosti i veličine preduzeća, viši menadžeri imaju poteškoće u kontroli procesa i operacija na efikasan način. To može rezultirati ne identifikovanim slabostima i nastavkom ne efikasnih praksi koje mogu dovesti do slabih kontrola i finansijskih gubitaka za preduzeće.

Preporuka 12 Predsedavajući odbora treba da osigura efikasno funkcionisanje preduzeća i da izabere službenika za unutrašnju reviziju u skladu sa zakonskim zahtevima kako bi pomogao menadžmentu u proceni unutrašnje kontrole u preduzeću.

5.2 Menadžersko izveštavanje, polaganje odgovornosti i upravljanje rizikom

Odgovornost kao proces je prihvatanje odgovornosti, držanje osoba odgovornih za njihove postupke i otkrivanje rezultata na transparentan način. Dok je upravljanje rizicima proces koji se odnosi na identifikaciju, analizu, procenu i upravljanje / mere za kontrolu i reagovanje na pretnje koje ugrožavaju organizaciju.

Posle naših preporuka, menadžment preduzeća je preduzeo potrebne radnje obezbeđujući plan za upravljanje rizikom kao i pregled ispunjavanja biznis plana sa svim zakonskim zahtevima

---

Preduzeće je sprovelo niz kontrola koje uključuju upravljanje i organizaciju operativnih aktivnosti. Iako su kontrole u nekim oblastima relativno dobro funkcionisale, došlo je do nepravilnosti u podeli dužnosti.

Pitanje 13 – Ne pravilna podela dužnosti

- Nalaz** Trainkos je uspostavio svoju organizacionu strukturu, ali nije obavio jasnu podelu dužnosti. To je zahtev propisa o upravljanju ne obrtnom imovinom (član 4.7) da bi preduzeće imenovalo službenika za imovinu ili dužnosti službenika za imovinu mogu biti samo deo potpunog rada u preduzeću. Trainkos osim što nije imao službenika za imovinu, nije obezbedio adekvatnu podelu dužnosti i razjašnjavanje poverenih odgovornosti u vezi sa dužnostima službenika za imovinu. Dužnosti službenika za imovinu obavljao je službenik za finansije. Nedostatak službenika za imovinu je zbog imenovanja prethodnog službenika za imovinu kao službenika za sertifikaciju.
- Rizik** Ovlašćenje i neadekvatna podela dužnosti i odgovornosti smanjuje efikasnu kontrolu i sposobnost upravljanja da efikasno upravlja ne obrtnom imovinom. Nadalje, to rizikuje njihov gubitak i ne tačno predstavljanje finansijskih izveštaja.
- Preporuka 13** Predsedavajući Odbora treba da obavi pregled postojećih regulisanja pravilne podele obaveza za upravljanje ne obrtnom imovinom.

Dodatak I: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR

(odlomak od MSVIR 200)

Vrsta mišljenja

147. Revizor treba da izrazi **jedno ne-modifikovano mišljenje revizije ukoliko** se zaključi da su finansijski izveštaji pripremljeni, sa svih materijalnih gledišta u skladu sa važećim finansijskim okvirom.

Ukoliko revizor zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalnih grešaka, revizor treba da izmeni mišljenje revizije na izveštaju revizora u skladu sa odeljkom "Određivanje vrste modifikacije mišljenja revizora".

148. Ukoliko finansijski izveštaji pripremljeni u skladu sa zahtevima okvira prikazivanja, ne postignu pravično prikazivanje, revizor treba da razmotri pitanje sa menadžmentom, i na osnovu zahteva primenljivog okvira finansijskog izveštavanja i načina na koji je to pitanje rešeno, da odredi da li je neophodno da se izmeni mišljenje revizije.

Modifikacije mišljenja revizije na revizorskom izveštaju

151. Revizor treba da modifikuje mišljenje revizije na revizorskom izveštaju ukoliko se zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalno pogrešnih prikazivanja. Revizori mogu dati tri vrste modifikovanih mišljenja revizije: kvalifikovano mišljenje, protivno mišljenje i odricanje od mišljenja.

Određivanje vrste modifikacije koje se čini revizorskom mišljenju

152. Odluka o tome koja vrsta modifikovanog mišljenja je prikladna, zavisi od:

- prirode pitanja koje je dovelo do modifikacije – što podrazumeva, da li su finansijski izveštaji sadrže materijalno pogrešna prikazivanja ili, u slučaju da je bilo nemoguće prikupiti dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, mogu sadržati materijalno pogrešna prikazivanja; i
- sud revizora o rasprostranjenosti uticaja ili mogućih uticaja pitanja na finansijskim izveštajima.

153. Revizor treba da izrazi **kvalifikovano mišljenje ukoliko**: (1) nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih i prikladnih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne, ali nisu rasprostranjene, na finansijskim izveštajima; ili (2) revizor nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži jedno mišljenje revizije, ali zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne ali ne i rasprostranjene.

154. Revizor treba da izrazi **protivno mišljenje ukoliko**, nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne i rasprostranjene na finansijskim izveštajima.

155. Revizor treba da izrazi **odricanje od mišljenja ukoliko**, pošto nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži mišljenje revizije, revizor zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne i rasprostranjene. Ukoliko nakon prihvatanja angažovanja, revizor postaje svestan da je menadžment nametnuo ograničenje na delokrug revizije za koju revizor smatra da će verovatno dovesti do potrebe izražavanja kvalifikovanog mišljenja ili odricanje od mišljenja o finansijskim izveštajima, revizor treba da zahteva od menadžmenta da ukloni to ograničenje.

156. Ukoliko revizor daje modifikovano mišljenje, revizor će takođe modifikovati naslov kako bi odgovarao vrsti izraženog mišljenja revizije. MSVIR 1705 pruža dodatna uputstva o specifičnom jezičnom izražavanju koje će se koristiti kada se izdaje mišljenje i kada se opisuje odgovornost revizora. Takođe sadrži ilustrovane primere izveštaja.

Paragrafi Isticanja Pitanja i paragrafi Ostalih Pitanja na revizorskom izveštaju

157. Ukoliko revizor smatra potrebnim da skrene pažnju na pitanje prikazano ili obelodanjeno na finansijskim izveštajima koja je od velikog značaja za njihovo razumevanje finansijskih izveštaja, ali postoje dovoljno prikladnih dokaza da to pitanje nije materijalno pogrešno prikazano na finansijskim izveštajima, revizor će u revizorskom izveštaju uključiti jedan paragraf o Isticanju Pitanja. Isticanje Pitanja se treba odražavati samo na informaciju prikazanu ili obelodanjenu na finansijskim izveštajima.

158. Paragraf o isticanju pitanja treba:

- da se uključi odmah nakon mišljenja revizije;
- da koristi naslov "Isticanje Pitanja" ili neki drugi prikladni naslov;
- da uključi jasnu referencu na pitanje koje se ističe i da naznači gde se mogu naći relevantna obelodanjivanja na finansijskim izveštajima koja u potpunosti opisuju to pitanje; i
- ukazati da revizorsko mišljenje nije modifikovano u odnosu na istaknuto pitanje.

159. Ukoliko revizor smatra neophodnim da komunicira određeno pitanje, osim onih koje su predstavljene ili obelodanjene u finansijskim izveštajima, koja po prosudi revizora je važna za korisniku cilju shvatanja revizije, a pod uslovom da to nije zabranjeno zakonom ili pravilima, treba da se pripremi paragraf sa naslovom "Ostala Pitanja", ili nekim drugim pogodnim naslovom. Ovaj paragraf treba da se pojavi odmah iza mišljenja i nakon svakog pasusa kod Isticanja Pitanja.

Dodatak II: Napredak u sprovođenju preporuka iz prethodne i ranijih godina

Komponenta revizije	Preporuke koje su prenete iz 2015 godine	Sprovedene tokom 2017 godine	U procesu sprovođenja tokom 2017	Ne sprovedene
1. Finansijski izveštaji - Aktiva	Revizor vam preporučuje da kompanija stvori odgovarajuće i potpune evidencije za svaku aktivu ponaosob uključujući i sve troškove koji su nastali za značajne popravke i održavanje kako bi tokom celog vremena imali potpunu i objektivnu sliku za svaki aktiv ponaosob.	Sprovedeno je.		
2. Izveštaj o finansijskom stanju - Aktiva	Revizor vam preporučuje da izvršite češća poravnanja sa vašim klijentima i da uskladite podatke u cilju potpunog usklađivanja iznosa. Minimalno pre završetka finansijskih izveštaja treba da uskladite vaše beleške sa vrednostima u računovodstvenim evidencijama vaših klijenata	Sprovedeno je.		
3. Izveštaj o finansijskom stanju- Pasivi - Deoničarski kapital	Tokom procesa revizije su primećeni glasove osnivačkog kapitala i onih karton profit i nesistematična nije prikazan kao odvojeni, ali zajedno u jednom računu pod nazivom "Bilans otvaranja" trenutak nije videla performanse finansijskih rezultata kompanije perspektiva. Ovaj nalaz je primećeno u izjavama 2014. i preporuka revizora ostaje na snazi.	Sprovedeno je.		

4. Izveštaj o finansijskom stanju- Pasivi – Ostali naplatni i trgovinski	Revizor vam preporučuje da nakon što završite svoje finansijske izveštaje na kraju perioda glasovima ostalih potraživanja i drugih obaveza i trgovine obrađuju od strane odnos obaveze ili obavezne i ne klase ili grupe konta. (Dodatno Objašnjenje) Ako je kupac izvršio pretplatu da bude tretirana kao obaveza kupca da se ne prekine sa drugim kupcima vrednosti za koje kompanija tvrdi, isto važi i za dobavljače	Sprovedeno je.		
5. Izveštaj o sveobuhvatnim prihodima	Tokom procesa revizije naišli smo na neslaganje navoda sa različitih izvora u pogledu "Sveobuhvatni prihod kompanije" od navoda prihoda u probni bilans, odnosno u "bilans uspeha" ne odgovara u potpunosti sa prihodima iz NDS deklaracijama, isti fenomen je takođe primetio navodima operativni troškovi ogleđa u BV, odnosno PAGJ.P. da ne odgovara u potpunosti sa evidenciju o kupovini koje pripadaju operativnih troškova kompanije, a koje se ogledaju u poreskom za PDV. Ovaj nalaz je takođe primetio tokom revizije finansijskih izveštaja 2014. i stoga preporuka revizora ostaje ista.	Sprovedeno je.		
6. Kupovina preko korišćenja minimalnih procedura	Ugovorni autoritet treba izbegavati često korišćenje minimalnih procedura i da koristi otvorene postupke, sa ciljem jednakog tretmana, promociju konkurencije i kvaliteta postiže vrednosti za princip novca.			Nije sproveden.

Komponenta revizije	Preporuke koje su data za 2016 godinu	Sprovedene	U procesu sprovođenja	Ne sprovedene
1. Finansijski izveštaji	1. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da je izvršena jedna analiza za utvrđivanje razloga za davanje Protivnog mišljenja. Trebaju se preduzeti akcije za adresiranje pitanja na sistematski i pragmatičan način kako bi se ispravile greške na godišnjim finansijskim izveštajima i da se obezbedi njihovo tačno i istinito prikazivanje.			Nije sproveden, nastavlja sa materijalnim greškama i u GFI-u 2017 godine.
	2. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da su postavljeni efektivni procesi da bi se potvrdilo da plan izrade GFI-a za 2017 godinu adresira sva pitanja koja se tiču usklađenosti. To takođe treba da uključujući pregled nacrtu GFI od strane menadžmenta, sa posebnim fokusiranjem na poljima sa visokim rizikom i/ili poljima gde su u prethodnim godinama identifikovane greške. GFI-i se trebaju odobriti samo je su prema njihovima nacrtima sprovedene sve potrebne kontrole.			Nije sprovedeno.
Upravljanje	3. Predsedavajući Odbora treba da obezbedi sprovođenje akcionog plana, koji utvrđuje vremenske rokove za sprovođenje preporuka Spoljnog Revizora, sa identifikovanim odgovornim članovima osoblja, sa početnim fokusom na najvažnije oblasti. Trebaju se razmotriti razlozi za ne adresiranje sa relevantnim direktorima i da se iste izveštavaju kod Izvršnog Direktora.		Od šest datih preporuka u 2015, samo jedna od njih nije sprovedena.	

	4. Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da poslovni plan uporedo sa poslovnim ciljevima i pristup za njihovo ispunjenje sadrži i vremenske rokove za njihovo ispunjavanje	Sprovedeno je.		
	5. Predsedavajući Odbora treba da razmotri razloge za ne efikasno primenjivanje kontrola u gore navedenim oblastima i da obezbedi njihovo otklanjanje kako bi se poboljšale ove slabosti.		Menadžment preduzeća je preduzeo potrebne radnje u vezi jačanja kontrola. Iako u nekim oblastima kontrole nisu bile efikasne.	
Unutrašnja revizija	6. Za postizanje maksimalne koristi od aktivnosti unutrašnje revizije. Predsedavajući Odbora Direktora treba da osigura Komitet Revizije na kritičan način pregleda planove i rezultate unutrašnje revizije, realizaciju plana, rezultate i kvalitet revizorskih izveštaja. Takođe treba da pregleda i akcije koje su preduzete od strane menadžmenta u vezi sa preporukama unutrašnje revizije.			Nije sprovedeno. Jedinica Unutrašnje Revizije (JUR) u Trainkos-u od Marta meseca 2017, nije funkcionalna. Razlog je ostavka Službenika za Unutrašnju Reviziju.
Cene usluga	7. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da službenik za sertifikovanje verifikuje troškove u skladu sa sporazumom i da za deo koji je isplaćeno više zatraži da se taj iznos vrati budžetu preduzeća	Sproveden je.		
Prihodi	8. Predsedavajući Odbora treba da obezbedi da se ostvarivanje prihoda nadzire na sistematski način i da se izmene i odstupanja sa početnih planova odraze na plan prihoda	Sproveden je.		

	9. Predsedavajući Odbora treba da preduzme mere kako bi obezbedio da se upisivanje prihoda obavlja na vreme, da se vodi jedan registar u vezi sa fakturama koje su isplaćene i ne isplaćene od strane klijenata i da u slučaju kašnjenja isplata od strane klijenata nameće i kazne.			Nije sproveden.
Plate i dnevnice	10. Predsedavajući Odbora treba da razmotri identifikovane nedostatke i da preduzme odgovarajuće mere da se prilikom angažovanja novih radnika poštuju odgovarajuće zakonske odredbe, u isto vreme položaji sa operativnim odgovornostima se trebaju obavljati od strane službenika/radnika sa redovnim radnim ugovorima.		Jedan deo nalaza u vezi sa ovom preporukom još nije sproveden.	
Troškovi	11. Predsedavajući odbora treba da obezbedi povećanje kontrola, kako bi se svi troškovi proverili i odobrili od strane Službenika za Sertifikovanje , pre njihovog upisivanja na računovodstvenom sistemu.	Sproveden je.		
	12. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da službenik za sertifikovanje verifikuje troškove u skladu sa sporazumom i da za deo koji je isplaćeno više zatraži da se taj iznos vrati budžetu preduzeća.	Sproveden je.		
	13. Predsedavajući odbora treba da obezbedi odgovarajuće mere za poštovanje propisa javne nabavke i da vrši odgovarajući nadzor za upravljanje.	Sproveden je.		
Ne obrtna imovina	14. Predsedavajući Odbora treba da usvoji unutrašnji pravilnik koji određuje standardne procedure za upravljanje stalnom imovinom i da obezbedi da će se imovina tretirati u skladu sa MSR i pravilima koja su na snazi, prikazivajući tako njihov tačan iznos na GFI-a.		Preduzeće je izradilo pravilnik za upravljanje imovinom, ali vrednost predstavljene imovine u GFI nije bila tačna.	

Ne obrtna imovina	15. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da se zahtevi za službena putovanja procenjuju u skladu sa pravilnicima koji su na snazi i da se finansiraju samo kada se budu ispunili odgovarajući kriterijumi.	Sproveden je.		
Ekvitet	16. Predsedavajući odbora treba da obezbedi da će se izvršiti sve potrebne ispravke preko postavljanja jednog mehanizma za pregled kako bi se potvrdila tačnost iznosa koji su upisani na računovodstvenom registru i da se isti predstave i na GFI-a.		Zadržani dobiti su ispravljani, ali rezervni kapital nije ispravljen.	
	17. Predsedavajući Odbora i Izvršni Direktor, treba da izrade strateški plan održivosti i poboljšanja poslovanja koji treba da bude obavezujući u praksi.		Preduzeće nije izradilo strateški plan iako je ove godine poslovalo sa dobitom.	
RP	18. Predsedavajući Odbora Direktora treba da obezbedi da se izvrši usklađivanje računovodstvenih podataka sa dobavljačima, i da se negativni iznosi tretiraju i upisuju po adekvatnim računovodstvenim registrima.			Nije sproveden.
Objašnjavajuće beleške	Predsedavajući Odbora Direktora treba da obezbedi da će se prilikom izrade GFI-a, na objašnjavajućim beleškama predstaviti detaljne, potpune i tačne informacije za svaku stavku finansijskih izveštaja.		Objašnjavajuće beleške ove godine su potpuna, ali su identifikovane neke slabosti.	

Dodatak III: Komentari BO o nalazima u revizorskom izveštaju

Nalazi/Pitanja	Slažemo se da/ne	Komentari BO u slučaju neslaganja	Gledište NKR
<p>Osnova za mišljenje - Tačka 1.</p>	<p>Ne</p>	<p>Na osnovu preporuka revizije iz prethodne godine da finansijski izveštaji predstavljaju šta stvarniju situaciju pripremili smo akcioni plan i preduzeli konkretne korake u vezi sa potraživanjima. Iznos potraživanja od 523,232€ odnosi se na period 2002-2011 godine koji je prenet od izveštaja o podeli Železnica Kosova. Ovi dugovi zbog starosne dobi ne ispunjavaju zakonske kriterijume za loš dug po Zakonu br. 05 / L-029 o Porezu na Prihode Korporacije i kao takvi nisu dozvoljeni od strane PAK-a da se evidentira kao trošak u izveštaju prihoda, pa smo odlučili da ih treba obračunati u kapitalu preduzeća. Ovi dugovi nisu otpisani i dosljedno se zahteva od osoblja u preduzeću da imaju za cilj njihovu naplatu.</p> <p>Prema pod stavu 3.4 člana 12 Zakona o Porezu na Prihode Korporacije, ako određeni iznos nije inkasiran u roku od 24 meseci od datuma obaveze plaćanja onda se ne može smatrati lošim dugom, citiramo;</p> <p>“3. Ne inkasirani iznos neće se smatrati lošim dugom, ukoliko:</p> <p><i>3.1. transakcije sa istim dužnikom se ponovilo nakon objavljivanja lošeg duga izuzev</i></p>	<p>Godišnji finansijski izveštaji treba da se pripreme prema Međunarodnim standardima računovodstva i međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja. Kako je određeno Zakonom 04/L-014 o računovodstvu, finansijskom izveštavanju i reviziji.</p> <p>Trainkos je loše dugove u slučaju registracije u računovodstvu registrovao ne u skladu sa gore pomenutim standardima. Dok određeni zahtevi od PAK-a u vezi loših dugova važe za poreske ciljeve, a ne i za ciljeve finansijskog izveštavanja.</p> <p>Nalaz i preporuka revizora i dalje važe.</p>

		<p><i>javnih usluga;</i></p> <p>3.2. loš dug između povezanih stranaka;</p> <p>3.3. nema dovoljne evidencije da su obavljene suštinska nastojanja za prikupljanje duga,</p> <p><i>uključujući svaku primenljivu meru za maksimalizaciju prikupljanja duga;;</i></p> <p><u>3.4. prošli su dvadeset i četiri (24) meseci od datuma obaveze za isplatu“</u></p> <p>Prema gore navedenoj zakonskoj definiciji, dok dugovi pokrivaju period 2002-2011, onda se ne mogu smatrati lošim dugovima i kao takvi se ne priznaju u izveštaju o prihodima kao trošak.</p>	
<p>Osnova za mišljenje - Tačka 4.</p>	Ne	<p>Razlika zaliha je posledica pogrešne registracije u izveštaju o podeli Železnica Kosova koji se kao takvi prenose od 2011 do 2016 godine. Nakon registracije zaliha (gde spadaju i rezervni delovi) za 2016 godinu, primetili smo da je razlika u iznosu od 96,732€ vrednost koja se treba brisati, jer ne postoje i nemamo argumente da imamo u posed ove zalihe sa ovom vrednošću.</p> <p>Zalihe spadaju u tekuću imovinu u Izveštaju o finansijskom položaju (Bilans Stanja) u poziciju imovine i kao takva u zavisnosti od vrednosti zaliha, šta je veća, to je veći kapital preduzeća i obrnuto. Zbog toga u ovom iznosu zaliha oduzeli smo od (smo na teret kapitala) kapitala da bi smo dali šta istinit izveštaj o imovini / kapitalu preduzeća a ne da se uključi kao trošak u izveštaju o prihodima jedan trošak koji ne postoji.</p>	<p>U slučaju konstatacije razlika kod zaliha, u magacinu i u računovodstvu, ove razlike u računovodstvu trebaju se priznati kao troškovi i ne dopušta se da se zatvore sa kapitalom.</p> <p>Dakle nalaz i preporuka Revizora i dalje važe.</p>

Osnova za mišljenje - Tačka 6.		Dobitak je tačan finansijski rezultat i mi smo u tački 1 ovog dodatka objasnili da: prema pod stavu 3.4 člana 12 Zakona br. 05 / L-029 o Porezu na Prihode Korporacije objašnjava da dugovi stariji od dve godine se ne smatraju lošim dugom i kao takvi ne mogu biti uključeni u izveštaju o prihodima kao troškovi.	<p>Godišnji finansijski izveštaji treba da se pripreme prema Međunarodnim standardima računovodstva i međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja. Kako je određeno Zakonom 04/L-014 o računovodstvu, finansijskom izveštavanju i reviziji.</p> <p>Trainkos je godišnji dobit precenio zbog ne priznavanja loših dugova kao troškova. Dok zahtevi određeni od strane PAK-a u vezi loših dugova važe samo za poreske ciljeve, ali ne i za ciljeve finansijskog izveštavanja.</p> <p>Nalaz i preporuka revizora važe.</p>
---	--	---	--